www.entrepobles.org

entrepobles

cooperació poble a poble

Revista periòdica
N. 59 • Estiu de 2013

EntrePueblos
EntrePobos
herriarte
EntrePobles
1988 - 2013

Feminisme comunitari

III Trobada d'experiències transformadores

Territoris en desnonament

S U M A R I

Territoris en desnonament 2

Entrepobles/Entrepueblos/ Entrepobos/Herriarte: 25 Anys 4

Entrevista Lorena Cabnal 5

III Trobada d'experiencies transformadores 8

Canviar l'educació, per canviar el món… Per una acció Educativa emancipadora! 10

Fiare i Entrepobles 12

Que hi ha al darrere de l'anomenada Marca Espanya 13

El Bon Viure. Sumak Kawsay, una oportunitat per imaginar altres mons 15

EDITA
Entrepobles
Associació declarada d'utilitat pública **UP-78093-SD**

MAQUETACIÓ I IMPRESSIÓ
Fundació Tam-Tam

DIPÒSIT LEGAL
B-21094-89

Entrepobles no s'identifica necessàriament amb les opinions expressades en aquest butlletí

Foto de coberta: Diario AB

EXTRACTIVISME AL «SUD DEL NORD»

Territoris en desnonament

Àlex Guillamon – Entrepobles

Es coneix com a extractivisme[1] tota una sèrie de negocis transnacionals a gran escala, que es basen en l'extracció i consum en pocs anys de béns naturals insubstituïbles, destruint ecosistemes i territoris, fonts de sostenibilitat humana per a passades i futures generacions, amb la finalitat d'obtenir un lucre privat immediat. Encara que l'extracció colonial de matèries primeres existeix des de fa segles, l'*extractivisme* actual arriba al seu màxim exponent en aquesta època de predominança econòmica financera especulativa, dels fons d'inversió, dels paradisos fiscals, els mercats de futurs, etc. Tot això en el marc de la tendència progressiva a l'esgotament de les matèries bàsiques.

Anti Geraikas

Manifestació contra la mineria en Ierissos, Grècia

En el continent americà, en particular i, en algunes regions d'Àfrica i d'Àsia, els conflictes socio-ambientals provocats per l'extractivisme són avui dia un dels focus principals de conflictivitat social i política, local i global, de guerres (Àfrica central), cops d'estat (Hondures, Paraguai...), de la violació dels drets humans i ambientals dels pobles indígenes, comunitats camperoles i, especialment, de tot tipus de violència contra les dones que juguen un paper destacat en les resistències.

Però heus aquí que des de fa uns anys està sorgint un altre Sud: *el Sud del Nord*. La gent més conscient del nostre entorn ja sap que un dels objectius d'aquests crisi provocada per la bombolla del crèdit, especialment al Sud d'Europa, és utilitzar el deute per aplicar retallades pressupostàries i desmantellar els drets socials, empobrint la població com a mitjà per a convertir els països implicats en paradisos laborals *low cost* i exportadors de treball qualificat.

Del que encara hi ha poca gent conscient és d'un altre dels seus efectes: l'entrada al mercat de l'especulació extractivista de tots els territoris susceptibles de convertir-se en negoci per a inversionistes locals i internacionals. Som una societat «hipotecada» i aquest és un altre dels preus que volen que paguem: el desnonament de territoris.

Ara mateix, per exemple, hauríem de prestar atenció a la silenciada lluita de resistència que s'està lliurant en els darrers mesos al voltant del bosc Skouries a la regió de Halkidiki (Caldícia), al Nord-est de Grè-

1. *Extraccciones, extractivismo y extrahección*, Eduardo Gudynas, Observatorio del Desarrollo, CLAES (Uruguai) febrer 2012.

cia, entre la gent de 16 poblacions veïnes, recolzades per algunes accions de solidaritat a la resta del país (i algunes, poques, internacionals), contra el projecte d'una mina d'or a cel obert promoguda per la companyia canadenca Eldorado Gold amb el beneplàcit del Govern grec, inclosa una contundent estratègia de contrainsurgència i repressió, amb l'ús massiu de gasos lacrimògens fins i tot a escoles, detencions i registres de pobles sencers, presa de mostres d'ADN forçoses, etc., que han estat denunciades per Amnistia Internacional.

O en el cas de Rosia Montana a la Transilvània romanesa, un projecte gegantí de mineria també d'or a cel obert amb la mateixa Goldcorp que coneixem de la mina Marlin a San Marcos (Guatemala) o San Martín a Hondures.

Res de tot això és bàsicament nou per a qui coneixem l'ocupació gegantina del territori per part de l'extractivisme a tot Llatinoamèrica. La novetat en aquest cas és que, animada per la Troika, per l'anomenada crisi del deute i com a contrapartida als rescats, aquesta guerra silenciosa, amb tot el seu seguici, ja està trucant a les portes del Sud del Nord.

I, per si encara hi ha algú que no ho ha entès, ja no parlem de Grècia ni de Romania. De la nit al dia ens ha aparegut a casa una nova geografia de l'extractivisme i de la resistència social: el fràcking a la Garrotxa, el Ripollès, la Segarra, el Lluçanès a Catalunya; a Kuartango Àlaba; a l'Alt Ebre Burgalès i tot el Nord-est de Castella i Lleó; a Astúries, a Cantàbria, a La Rioja, a Navarra, a Castelló, a Alacant, a Albacete, a Andalusia... Prospeccions petrolieres a tota la Costa catalana, de gas al mateix Donyana, d'urani a Catalunya. I el plat fort i més variat, que es dóna a Galícia: As Encrobas, Pico Vello, Labrada, Terra Chá, Presqueiras, Pinzás, Castrelo de Miño, Arnoia, Limia..., el projecte de mines d'or a Corcoesto, com els de Tapia de Casariego (Astúries) o Extremadura. I un llarg etcètera.

L'economia especulativa no descansa, sempre necessita nous objectius, o el que és el mateix: noves víctimes. El Sud d'Europa està en crisi i, les crisis brinden grans oportunitats de negocis. Ja se sap, «a gos magre, tot són puces»...

Diverses iniciatives legislatives del Govern espanyol, com la *Llei de Racionalització i Sostenibilitat de l'Administració Local* o la *Llei per a la garantia del subministrament i increment de la competència en els sistemes elèctrics peninsulars i extrapeninsulars* ja vénen a aplanar el camí.

Castro Verde

Eduardo Galeano també contra la mineria a Galícia

No hi ha dubte que els reptes i les amenaces que l'extractivisme ens planteja, així com les possibles alternatives, són d'abast global. És evident que cal enfrontar-los en base a l'acció i la resposta des de l'àmbit local, com ja s'està començant a fer de manera exemplar a molts dels territoris afectats. Però avui més que mai serà imprescindible la solidaritat global.

Tampoc serà suficient la resistència i l'oposició, ni «l'aquí no». La magnitud del problema requereix alternatives i nous models de societat. Ens implica a totes i a tots, no només a les poblacions directament desnonades. En aquestes mateixes pàgines, per exemple, presentem el llibre d'Alberto Acosta sobre el Bon Viure, fruit, d'ara ja, llargs anys de lluites, reflexions, debats polítics, en un altre continent i des d'altres cultures, sobre problemes i solucions com els que ara truquen a casa nostra i que no hauríem imaginat un pocs anys enrere.

En això treballem, per sort, al costat de molta altra gent, d'aquí i d'allà. ■

L'economia especulativa no descansa, sempre necessita nous objectius, o el que és el mateix: noves víctimes

ANIVERSARI

Entrepobles/Entrepueblos/ Entrepobos/Herriarte: 25 Anys

Oti Rodriguez, Samuel Ortiz – *Entrepobles Alacant*

Força, alegria, camaraderia, emoció, treball comunitari, debat teòric, experiències col·lectives, abraçades, punys aixecats, aplaudiments, solidaritat, llàgrimes, somriures, música, ballaruca... Són només alguns dels moments que ens vénen al cap quan recordem el 25 aniversari d'Entrepobles celebrat els dies 20 i 21 d'abril a Alacant.

Força, alegria, camaraderia, emoció, treball comunitari, debat teòric, experiències col·lectives, abraçades, punys aixecats, aplaudiments, solidaritat, llàgrimes, somriures, música, ballaruca... Són només alguns dels moments que ens vénen al cap quan recordem el 25 aniversari d'Entrepobles celebrat els dies 20 i 21 d'abril a Alacant. Dos dies intensos en els que es compartiren grans dosis de joventut acumulada i es posaren en comú línies d'un treball compromès per al futur. Un treball amb un llarg camí per recórrer en un context advers, com quasi sempre, i que malgrat els moments difícils de la cooperació institucional, no perd l'entusiasme i la lluita solidaria per continuar abraçant els ideals que alimenten la pràctica d'una cooperació crítica i transformadora, amb els somni de que una altra manera de viure és possible.

Un treball amb un llarg camí per recórrer en un context advers, com quasi sempre

Així es reflectí en un dels moments més especials de l'assemblea, la taula de cooperants i contraparts d'Entrepobles, que per primera vegada es reunien en aquest espai. Gràcies companyes per la vostra tasca i compromís social. Gràcies a més d'un centenar de companyes de tot l'Estat espanyol que amb gran esforç participaren a l'assemblea. I també moltes gràcies als pobles que lluiten amb nosaltres, a la presència de Paula Cid i Natalia Atz de Guatemala, Ana Ara i Bea Huber de Nicaragua, Ivan Cisneros d'Equador i als missatges provinents d'Equador, Perú, Cuba i El Salvador.

Durant l'assemblea es va contribuir a les campanyes contra els transgènics, durant la setmana de lluita camperola internacional i, amb la Primavera verda de la Plataforma Afectades per la Hipoteca.

Una tradició combativa i de solidaritat internacionalista en què es recull l'activisme de la base social de la nostra organització front a l'empobriment dels pobles, de tots els pobles, de comunitats camperoles, indígenes i de la classe treballadora aquí i allà; problemes que estan tots lligats estretament a la insensibilitat del capital i les imposicions patriarcals; així el nostre compromís en denunciar les desigualtats socials i la violació dels drets humans en qualsevol lloc del món.

Entrepobles continuem, juntes, organitzades i internacionalitzades, per la construcció de la sobirania alimentaria dels pobles i la lluita camperola, l'empoderament de les dones, l'educació emancipadora, la defensa del territori en defensa dels drets humans bàsics per a totes les persones i participant activament dels moviments socials a Llatinoamèrica, Àfrica i també per tot el territori espanyol. Companyes, ens trobarem pel camí de l'internacionalisme! ■

ENTREVISTA

Hi ha una estreta vinculació en la relació entre el cos i la terra que habitem

Mejor pónganme un café

Lorena Cabnal, feminista i indígena maia-xinka de Guatemala
Entrevista realitzada per Iolanda Parra

Aquesta entrevista amb Lorena Cabnal, feminista comunitària del grup originari maia-xinka, es va realitzar aprofitant la seva visita en el transcurs d'una gira europea. Lorena Cabnal, de l'Associació de dones xincas de Santa Maria Xalapán (AMISMAXAJ) es reconeix com a *feminista comunitària*, un corrent emergent a diversos països d'Abia Yala, que reivindica un feminisme sorgit en primera persona des de les lluites, les aspiracions i les visions de les dones dels pobles originaris.

Què aporta la cosmovisió xinka a les lluites socials, feministes i ecologistes?
La cosmovisió aporta grans elements per a la vida quotidiana i, per tant, a qualsevol lluita social. El pensament originari té la seva pròpia forma de definir la seva filosofia: la cosmogonia. La cosmogonia del poble xinka, que nosaltres els joves hem anat redefinint a partir del coneixement de les àvies de les muntanyes, ha aportat processos de reflexió interna sobre com repensar actualment la desharmonització de la vida. D'una banda, la desharmonització entre dones i homes, i de l'altra, la desharmonització en relació a la natura. Patim avui un desequilibri cosmogònic i hem de relacionar-lo amb les diferents opressions que vivim homes i dones en aquest món.

Afirma que el cos de les dones indígenes ha estat doblement expropiat. Per què?
Es diu que el masclisme a Llatinoamèrica el va portar el colonialisme espanyol, però això és qüestionable. Nosaltres hem vist que l'opressió contra les dones és anterior, ja que abans de l'arribada dels espanyols ja existia un patriarcat originari dels pobles ancestrals. El poder de l'home sobre la dona, el patiment de les dones indígenes per la repressió personal i estructural per part dels homes, doncs, és previ. Descobrir-ho és fonamental per al feminisme a tot el món, ja que la situació de discriminació de les dones indí-

D'una banda, la desharmonització entre dones i homes, i de l'altra, la desharmonització en relació a la natura

grupodemujeresixchel.blogspot

Fa 520 anys de l'arribada del colonialisme a Amèrica, quan el patriarcat colonial es va unir amb el patriarcat ancestral

genes té una complexitat més gran de la que ens pensàvem.

Quins plantejaments nous ha generat aquest plantejament?

Fa 520 anys de l'arribada del colonialisme a Amèrica, quan el patriarcat colonial es va unir amb el patriarcat ancestral. Aquest és el bressol perfecte pel naixement del racisme, la mercantilització de la natura o el neoliberalisme econòmic. Ho saben bé les germanes comunitàries aimares a Bolívia, i ho sabem les dones del poble xinka a Guatemala. Així doncs, més enllà de la situació de la dona, també planteja noves reflexions i nous desafiaments per a tots els moviments socials i polítics en la lluita contra el neoliberalisme.

Aquesta idea d'opressió prèvia a la colonització contrasta amb el relat idíl·lic que sovint es fa de la vida indígena.

Cal admetre que hi ha hagut, ara i abans, fonamentalismes ètnics i indígenes. Si ens fixem en les guerres pels territoris i les disputes prèvies a la colonització, la guerra sempre és patriarcal, perquè es tracta de violència per part dels homes. Els homes són guerrers, formen les castes dirigents i, per la seva banda, les dones estan a la rereguarda cuidant les famílies. A més, els pobles vencedors s'enduien com a botí de guerra els cossos de les dones per violar-les o per posseir-les i esclavitzar-les. Això ja succeïa abans de la colonització.

Avui, a Guatemala, la violència contra la dona continua. Les xifres de violacions i tortures porten a parlar d'un feminicidi silenciat. Per què estan patint encara les dones aquesta violència al seu país?

Guatemala és el tercer lloc pitjor del món per a les dones després de Ciudad Juárez –Mèxic– i Hondures. L'acarnissament contra els cossos de les dones ha superat tots els nivells de brutalitat i inhumanitat. Això és molt greu i cal fer una interpretació general de les violències i la misogínia, ja que la violència contra les dones va més enllà de les dades concretes de feminicidi. Són violències que vénen d'una situació estructural històrica, originada ja a les societats tradicionals i fomentada després durant la colònia. El feminicidi ve acompanyat de moltes violències, que condueixen en l'última estació fins l'assassinat. A Guatemala, les tres dècades de guerra civil van militaritzar la societat. El crim organitzat, les mares i les *maras*, se sumen aquest panorama.

La situació, a més, empitjora cada any?

Sí, el nivell de feminicidi augmenta cada any que passa. Va a pitjor. Les feministes de Guatemala hem intentat crear legislació contra aquestes violències, i això ha permès majors denúncies. La llei contra el feminicidi és una llei històrica a Guatemala, però la situació no s'ha resolt, ni molt menys. Dels milers de casos denunciats de feminicidi, no s'ha trobat culpable en la immensa majoria. De 37.000 denúncies al 2009, només hi va haver tres casos en què s'hagi portat a presó als culpables. Tanmateix, jo no vull donar estadístiques ni xifres. Primer, perquè moltes dones que estan morint no estan reflectides en les dades oficials. I segon, perquè més enllà dels assassinats, hi ha molta més violència que no s'acostuma a veure a les dades oficials. A Guatemala, només pel fet de ser dona t'hi jugues la vida i caminar pel carrer

a segons quina hora ja és un risc de mort. Cal resoldre-ho col·lectivament entre homes i dones i, jo diria, que en l'àmbit mundial.

Vostè, i les altres activistes feministes reben amenaces?

Rebem amenaces de tot tipus. Sempre, cada dia, sobretot des de sectors vinculats al narcotràfic, els militars, les empreses mineres i les policies privades dels terratinents. Les nostres denúncies cap a aquests sectors ens fan estar amenaçades de mort. D'altra banda, el fet de ser dona i activista feminista ens fa patir expressions masclistes quotidianament, fins i tot per homes que participen dels mateixos moviments socials. Molts no veuen bé que tinguem dret a una sexualitat lliure, a utilitzar mètodes anticonceptius, a decidir sobre les formes de criança dels fills. Tot això encara és tabú a Guatemala, sobretot per part de l'essencialisme religiós.

Com es pot sortir d'aquest carreró sense sortida de violència contra la dona?

Nosaltres proposem articular i organitzar xarxes de suport i d'activisme social, és vital que ens integrem en aquestes xarxes. Organitzar-nos ha fet que puguem posar a l'agenda pública de Guatemala el problema de la violència contra les dones, quan no hi estava fins fa poc. Les dones que s'organitzen, en una comunitat local o a nivell mundial, estan millor que les dones sense organitzar. Cal vincular la defensa del territori-cos de les dones amb el territori-terra. Així com sortim al carrer a denunciar la mineria, amb els homes, també hem de sortir al carrer a denunciar la violència sexual i el feminicidi.

Cal vincular la defensa del territori-cos de les dones amb el territori-terra

És important dialogar dins d'organitzacions mixtes, amb homes i dones, sobre aquest problema i trobar junts les solucions. No hem d'imposar-nos, sinó que el feminisme ha de dialogar amb altres sectors socials on fins ara teníem algunes reserves. Això fa que anem acumulant, pas a pas, força social. El fet que jo hagi vingut a Barcelona va generant petites relacions entre organitzacions, dins i fora de Guatemala, que serveixen per anar acumulant forces a llarg termini. Entre tots hem d'intentar canviar les lleis de violència contra les dones, impulsar l'accés a la justícia de les víctimes o millorar el nivell educatiu de la societat, amb l'objectiu final d'eradicar aquesta problemàtica de les nostres vides. ■

EDUCACIÓ PER AL POST-DESENVOLUPAMENT

III Trobada d'experiencies transformadores

Neus Garriga

Parlar d'educació en temps de crisi si bé no deixa de ser molt important, si que ens planteja nous reptes enfront de la situació actual d'incertesa.

Tenim el convenciment que les diferents propostes i iniciatives que estan sorgint al carrer, als pobles, a les ciutats per donar resposta a aquesta crisi són totes elles educatives

Quan parlem d'educació emancipadora ens referim a una educació crítica i transformadora en la qual totes les persones som partícips, des de la nostra quotidianitat i des d'una visió també global de les realitats locals. És una educació que ens convida a crear, a reinventar, a buscar alternatives, a resistir davant un sistema capitalista depredador que no només ens ha portat a aquesta crisi global, sinó que crea desigualtats entre homes i dones i vulnera tots els Drets Humans.

Si des del marc de la cooperació fins ara s'havia definit aquesta tasca com a Educació al desenvolupament, ara caldria parlar més aviat d'Educació al Post-desenvolupament. És a dir, en paraules de Florent Marcellesi: «l'evolució progressiva d'una comunitat o societat cap a nivells de vida d'acord amb els límits ecològics del planeta i que cobreixen les necessitats bàsiques dels seus components així com les seves legítimes aspiracions a l'autonomia i a la felicitat. A més de reciclar la cooperació tradicional Nord-Sud i l'ajuda oficial al desenvolupament, cal obrir nous horitzons cap a la justícia ambiental i la supervivència civilitzada de la humanitat: convergència i autolimitació, sostenibilitat de la vida i bon viure, democràcia de lo comú, cooperació Sud-Sud, Sud-Nord i Nord-Nord, i, sobretot, un nou paper per a la cooperació al post-desenvolupament: el de construir xarxes i alternatives».

I és des d'aquesta idea del post-desenvolupament, d'una vida vivible, del Sumak Kausai, de l'ecologia, del feminisme, de l'economia solidària, estem organitzant per als dies 6, 7 i 8 de desembre de 2013, la III Trobada d'Experiències Transformadores http://experienciasdetransformacion.entrepueblos.org

Aquesta **«III Trobada d'Experiències Transformadores»** està emmarcada, d'una banda, dins d'una línia de treball de la nostra Associació Entrepobles que hem plasmat en el **projecte «El futur a les nostres mans: estratègia d'educació/acció per a una sostenibilitat activa enfront de la crisi global»** i, per un altre, com una activitat prèvia al **IV Congrés Estatal d'Educació per al Desenvolupament** que tindrà lloc a l'octubre de 2014 i en el qual diverses entitats d'àmbit estatal estan ja treballant des de fa uns mesos. (www.congresoed.org)

En aquesta Trobada volem parlar d'educació, d'una educació per a la transformació social, d'una educació que ens doni elements sobre què està passant, per què està passant i com reaccionar en i des d'aquests temps de crisis.

Tenim el convenciment que les diferents propostes i iniciatives que estan sorgint al carrer, als pobles, a les ciutats per donar resposta a aquesta crisi són totes elles educatives.

I per què? Perquè quan parlem d'educació no ens referim tan sols a l'educació que s'imparteix a l'escola, a la universitat, en les famílies etc. sinó que ens referim també a l'educació que trobem al carrer, en les

experiències col·lectives, que es construeixen entre persones, en la comunitat, entre els pobles. Experiències creatives, que reivindiquen els drets de les persones o que busquen solucions, alternatives o canvis concrets socials, econòmics, culturals, etc.

És per això, que volem fer visibles aquelles iniciatives, projectes, activitats que aborden -amb una visió holística - les causes, efectes, i possibles respostes col·lectives a les situacions de crisis, simultànies i interrelacionades, que estem vivint.

I de les experiències seleccionades poder extreure els elements educatius que ens ajudin a repensar l'educació que volem. Es tracta de construir col·lectivament desde les pràctiques i teories educatives elements d'informació, reflexió i reacció ciutadanes que ens permetin avançar cap a propostes per a una educació al post-desenvolupament».

Les organitzacions que estan participant en l'organització són: Hegoa, Cala, Còrdoba Solidaria, VSF -Justícia Alimentària Global-, Intered, Ecologistes en Acció (a nivell Estatal) i Edualter, Agenda 21 Escolar, Comissió d'Educació de la Confederació Catalana d'ONGD, Cala Dóna, Societat Catalana d'Educació Ambiental - SCEA, EdPac i Barrinar per a la Sostenibilitat (en el comitè organitzatiu local). La Trobada compta amb el cofinançament de l'Ajuntament de Barcelona, la AECID i la ACCD. ■

experienciasdetransformacion.entrepueblos.org

Per a aquest projecte hem creat un Blog en el qual podeu trobar tota la informació sobre la Trobada, fer difusió, enviar-nos vostres experiències i també podeu participar prèviament en la Trobada des de l'espai de Participació.

IV CONGRÉS D'EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT

Canviar l'educació, per canviar el món… Per una acció Educativa emancipadora!

*Comitè Organitzador del IV Congrés d'Educació per al Desenvolupament**

Convocats per HEGOA, diferents persones i col·lectius –constituïts en el Comitè Organitzador del IV Congrés d'Educació per al Desenvolupament a l'Estat espanyol el 2014– volem obrir un procés de reflexió i debat previ a la trobada i que desemboqui en aquest. Som conscients que hi ha múltiples propostes que miren cap a una acció educativa emancipadora i que neixen de col·lectius diversos –organitzacions, moviments socials...– en l'educació formal, no formal i informal, per això ens agradaria comptar amb la vostra participació en aquests procés.

Per fer front a aquest panorama desolador, considerem imprescindible fomentar un enfocament emancipador del fet educatiu

El món actual travessa una etapa de crisi insòlita

Si bé és cert que aquesta situació ve marcada per la complexitat i la incertesa, no pot ocultar els problemes dramàtics com l'empobriment, l'exclusió, la incapacitat de gestionar els conflictes o les migracions cap als països enriquits. Les elits econòmiques i polítiques estan desmantellant polítiques socials i àrees de cooperació internacional, disminuint fins nivells irrisoris els pressupostos i compromisos adquirits, mentre amplien els seus privilegis i segueixen amb la lògica de l'acumulació de béns globals, així generen crisi sobre crisi que no han sabut ni volgut resoldre. Els pobles es troben cada vegada en una situació de vulnerabilitat més gran.

Mentre promouen la lògica del benefici màxim sobre qualsevol altra i, mentre asseguren l'hegemonia de la llei del mercat, les necessitats humanes i ecosistèmiques o, el canvi climàtic, passen a un segon pla.

Aquestes polítiques neoliberals capitalistes als països enriquits impulsen un augment de l'exclusió social i de la precarització en el treball, que en el cas de l'Estat espanyol es manifesta a més a més, amb el desmantellament dels serveis socials bàsics, com ara la dependència, l'atenció sanitària pública, l'atenció a la gent gran, els col·lectius amb discapacitat o, els grups en risc d'exclusió... Tot això aixeca cada vegada més alt el mur que separa les elits dels pobles, al mateix temps que aguditza la crisi de les cures amb el subsegüent impacte a la vida de les dones.

IV Congreso Educación para el Desarrollo
Garapenerako Hezkuntzaren IV. Biltzarra

Des dels ressorts del Poder, es redueix la democràcia als seus aspectes formals per buidar de contingut polític –transformador– les promeses electorals i les expectatives de canvi. Així, l'única manera d'exercir la ciutadania i una veritable participació, queda reduïda a les convocatòries electorals cada quatre anys. Les possibilitats d'articular, de manera veritablement democràtica, el control de la corrupció política i la gestió de la cosa pública són amb freqüència ignorades.

Les polítiques culturals, els grans mitjans de comunicació, d'oci i altres agents socialitzadors actuen cada vegada més, com a veritables agents educatius, però fora d'un debat i de la vigilància pública, s'orienten a adormir les consciències i a ocultar/deformar la realitat.

El sistema educatiu es veu constrenyit cada vegada més en la seva capacitat crítica. Els senyals del deteriorament del sistema educatiu són palpables: l'acomiadament de

* Entrepobles forma part del Comitè Organitzador d'aquest IV Congrés, com ho ha fet en les tres anteriors edicions

milers de persones ensenyants, la falta d'inversions imprescindibles a l'escola pública, els canvis freqüents en la legislació educativa sotmesos a interessos partidistes (sis canvis legislatius amb el setè en marxa), la pèrdua de competències i participació democràtica de la comunitat educativa, el paper subsidiari d'allò públic respecte allò privat, la voluntat permanent –per part de les administracions- d'un control burocràtic, la desconfiança vers el professorat... Tot això dificulta la gestió democràtica dels centres i el desenvolupament d'un pensament crític.

Per fer front a aquest panorama desolador, considerem imprescindible fomentar un **enfocament emancipador del fet educatiu** (que inclou allò formal, però que va més enllà, per incloure tots els espais de socialització), que concebem com una manera de reflexionar sobre les experiències i les idees, una manera de mirar el món i els seus problemes, que serveixi per a poder entendre'l millor i hi poder intervindre. **Educatiu** ja que és un procés dialèctic, de descobriment i coneixement permanent. **Emancipador** per el seu sentit alliberador i de canvi d'una situació d'opressió, que recupera la capacitat pròpia d'autodeterminació sobre la realitat. **Global** per la interconnexió dels problemes, dels àmbits i dels nivells en que aquests es donen. I en aquest enfocament pensem que hem de ser **tots els agents i sectors socials** que, d'una o altra manera influeixen amb reflexió i la seva pràctica, en la formació de les consciències i la percepció de la realitat.

Defensar l'educació pública com a bé col·lectiu implica una visió més amplia que la formal que ha de ser transformadora per admetre i incorporar la pluridiversitat i la riquesa dels espais de l'educació. Es tracta de potenciar una educació que sigui una oportunitat per a reforçar el poder d'individus i comunitats socials en la resistència al model dominant i en la creació de mons alternatius on la vida vivible i el futur desitjat siguin una construcció coparticipada i compartida.

Pensem que per a tots aquells grups, col·lectius, associacions i moviments que realitzen alguna acció social s'obre el repte d'impulsar una acció educativa que desenvolupi eines pràctiques, capacitats cognitives i conscienciadores que ens preparin per entendre el model cultural hegemònic en que vivim, per a imaginar altres d'alternatius i per a comprometre'ns en la seva construcció col·lectiva. ■

Defensar l'educació pública com a bé col·lectiu implica una visió més amplia que la formal que ha de ser transformadora per admetre i incorporar la pluridiversitat i la riquesa dels espais de l'educació

BANCA ÈTICA

Fiare i Entrepueblos

Marcelino Flórez – *Entrepueblos Valladolid*

La relació d'Entrepobles amb Fiare és des de l'origen de la banca ética al nostre país.

Fiare
Banca Ética

En definitiva, tenim una cooperativa de crèdit europea i Entrepobles hi és present i compromesa amb ella

El dia 4 d'octubre de 2008 la OT de Valladolid va assistir a unes Jornades sobre Banca Ètica, organitzades per la Coordinadora d'ONGD de Castella i Lleó. Entre les conclusions de les Jornades, una va ser mantenir una reunió per veure la possibilitat de impulsar una banca ètica al territori. Així va néixer l'Associació Fiare Castella i Lleó, de la qual Entrepobles ha estat sòcia fundadora i una dels principals dinamitzadores, aportant una quota anual de 500 euros i dues persones ininterrompudament.

Fiare s'ha assentat a tot l'Estat espanyol i una de les seves impulsores inicials, a la qual també pertany Entrepobles des de fa temps, Coop-57, la cooperativa de préstecs solidaris que va néixer a Barcelona i s'ha anat estenent per molts llocs d'Espanya. Així doncs, Entrepobles i la banca ètica són companys de viatge des de l'inici del moviment. Només faltava fer un pas en el compromís, entrar a la cooperativa de crèdit Fiare, aportant capital social. I això és el que ha decidit la Junta d'Entrepobles. Som, doncs, socis de Fiare per tots els costats.

L'última notícia sobre el tema és l'Assemblea de *Banca Popolare Ètica*, que ha tingut lloc a Florència el passat dia 18 de maig, en què també ha estat representada Entrepobles a través de la seva afiliació val·lisoletana. L'any passat, com ja hem explicat en aquest butlletí, Fiare es va integrar a la *Banca Popolare Ètica*, passant a ser una cooperativa de crèdit europea.

L'Assemblea de maig hem escollit el Consell d'Administració, del qual forma part un, el basc Peru Sasía, principal impulsor del projecte a l'Estat espanyol. Fiare és ja la «cinquena àrea» de *Banca Popolare Ètica* (les altres quatre són a Itàlia i hi ha converses amb la NEP francesa i amb altres similars d'altres països per seguir estenent per Europa) i molt aviat tindrem tots els serveis bancaris habituals per internet. En definitiva, tenim una cooperativa de crèdit europea i Entrepobles hi és present i compromesa amb ella. Tota la gent d'Entrepobles està cridada a participar i impulsar aquesta banca ètica cooperativa, nascuda de la economia solidària i alternativa. ■

La Enredadera

Fira de l'Economia Solidària a Barcelona

COOPERACIÓ

*Que hi ha al darrere de l'anomenada Marca Espanya**

Mercedes Ruíz Jimenez – *Presidenta de la CONGDE (Coordinadora de Organizaciones No Gubernamentales de Desarrollo)*

Des que l'octubre passat el Ministre García-Margallo presentés la marca Espanya, aquesta s'ha convertit en el pilar fonamental de l'acció exterior espanyola. Tant és així que s'ha creat un Alt Comissionat per a la Marca Espanya i d'ella se'n fa referència a nombrosos fòrums i intervencions públiques del govern.

El govern defineix la Marca Espanya com a *«Una Política d'Estat de llarg termini i fruit de consens (...) que ha de fer destacar els termes econòmics contribuint a la recuperació del creixement i de l'ocupació».* Una concepció marcadament utilitarista i lligada directament als interessos empresarials i econòmics amb beneficis per a l'economia espanyola.

SETEM Valencia

El mes de febrer, el Reial Institut El Cano organitzà, amb CIECODE, el Seminari Repensant Marca Espanya, quin lloc per al desenvolupament, la inversió estrangera directa i la cooperació al desenvolupament? Llavors, Gonzalo Robles, Secretari General de Cooperació Internacional al Desenvolupament afirmà que «la Cooepració ajuda a marca Espanya i que el paper de les ONGD és molt important i formen part de la Marca Espanya».

Vaig participar en aquesta trobada, concretament a la mateixa mesa que Robles i, vaig aprofitar per aclarir posicions, ja que, des de la Coordinadora d'ONGD no ens sentim representades per l'estratègia de Marca Espanya tal i com es presenta. Una proposta lligada fonamentalment als interessos empresarials i econòmics amb retorn positiu per a l'economia espanyola; una concepció de l'acció exterior limitada en extrem.

En un món com l'actual, en què els problemes que ens afecten els generen causes globals de complexitat extrema, el lideratge ve de la mà de propostes que construeixin de manera conjunta i responsable. Quan el govern vincula els interessos de les empreses espanyoles amb els interessos de la totalitat de la ciutadania, oblida que els objectius empresarials no es corresponen obligatòriament amb les necessitats de les persones o amb les millores laborals. L'objectiu principal de les empreses és l'increment dels beneficis econòmics, no el benestar de la ciutadania. La majoria d'elles són lluny d'assumir marcs regulatoris i models de llicència social que respectin els Drets Humans.

Si mirem l'actuació de les empreses espanyoles més enllà de les nostres fronteres,

Quan el govern vincula els interessos de les empreses espanyoles amb els interessos de la totalitat de la ciutadania, oblida que els objectius empresarials no es corresponen obligatòriament amb les necessitats de les persones

Jonaz Gómez

Podem recordar les denúncies socials de vulneració dels drets humans d'Unión Fenosa/ Gas natural a Guatemala, de Repsol YPF al Perú o, Sabsa (filial d'Aena) a Bolívia

existeixen nombrosos casos en què es violen els drets humans, s'espremen els recursos naturals o s'evadeixen impostos. Podem recordar les denúncies socials de vulneració dels drets humans d'Unión Fenosa/ Gas natural a Guatemala, de Repsol YPF al Perú o, Sabsa (filial d'Aena) a Bolívia, entre d'altres.

El valor afegit de les ONGD

Les ONG de Desenvolupament tenim un valor afegit que ens diferència dels interessos empresarials. El nostre objectiu és la lluita contra la pobresa i contribuir a un desenvolupament humà, sostenible, inclusiu i amb equitat de gènere des del respecte i la promoció dels drets humans i ambientals. Són aquestes les preocupacions de les nostres empreses i de la Marca Espanya?

Les ONG de Desenvolupament hem de ser autocrítiques i reconèixer la necessitat de millorar alguna de les nostres actuacions, però reconeixem també moltes experiències que manifesten la nostra contribució positiva al reforç de les relacions bilaterals i multilaterals amb països i regions d'interès estratègic per a l'acció exterior espanyola. La cooperació ha sigut útil, fins i tot, per obrir camins a l'acció exterior espanyola allà on aquesta era representada únicament per organitzacions humanitàries o de desenvolupament.

Per això afirmem que la política de cooperació por ser un instrument clau en el reforç positiu de la imatge exterior d'un país i, el principal actiu per un país que vol ser reconegut per la comunitat internacional com un actor global responsable. Per aconseguir-ho és imprescindible complir amb els compromisos adquirits en matèria d'AOD, aquesta qüestió és lluny de produir-se en el context actual.

Mostrar lideratge i actuar com un actor global responsable és la millor carta de presentació d'Espanya en l'esfera internacional i un dels seus principals actius per «millorar la imatge de país». I, en això, la cooperació espanyola, com a política pública que ha d'estar dotada de recursos econòmics suficients ha tingut i pot tenir un paper clau.

Més enllà de vendre una imatge buida, una marca artificialment construïda, hauríem de preguntar a la ciutadania, tant a l'espanyola com a aquella que ens observa i amb la que interactuem en altres llocs del món, què n'opinen sobre la nostra acció exterior. Si ho féssim, probablement les característiques d'aquesta Marca serien diferents. ■

*Aquest article està basat en el discurs pronunciat al Seminari *Repensant Marca Espanya, ¿Quin lloc per al desenvolupament, la inversió extranjera directa i la cooperació al desenvolupament?*

AJUDA'NS A INCORPORAR A ENTREPOBLES NOVES SÒCIES I SOCIS
ASSOCIA'T I COL·LABORA ACTIVAMENT Butlletí de subscripció en la contraportada
Necessitem el teu suport per créixer i seguir garantint la nostra acció solidària amb AUTONOMIA i INDEPENDÈNCIA

El Bon Viure. Sumak Kawsay, una oportunitat per imaginar altres mons

Seguint la nostra línia de propostes d'anàlisi, reflexió i acció davant la crisi global, Entrepobles us presenta aquest llibre **d'Alberto Acosta** coeditat amb Icària. Com diu ell mateix, el Bon Viure és una proposta que va més enllà del context americà i que ens proposa reflexions i alternatives sobre el desenvolupament capitalista a partir d'una cosmovisió pre-capitalista. I ens transmet el missatge que, per sort, no és l'únic futur possible, sinó més aviat un futur impossible.

Del prefaci el mateix llibre a càrrec de **Boaventura de Sousa Santos**, extraiem dos paràgrafs, que ens semblen la millor presentació.

«El llibre d'Alberto Acosta té un objectiu didàctic: el d'explicar els principals trets del principi del Sumak Kawsay, el Bon Viure, com a orientació basilar constitucional. El presenta com un principi que, partint d'una contribució indígena, és vàlid molt més enllà dels pobles indígenes i de la mateixa Equador. És un principi propi del segle XXI, del segle que comença amb l'entrada en l'agenda política mundial dels límits ecològics del desenvolupament capitalista. En afirmar aquest principi, Equador surt de la gàbia de la dependència i del subdesenvolupament polític i ideològic, i s'afirma com un país en peu d'igualtat amb tots els altres països, decidit a compartir les causes mundials per les quals val la pena lluitar, si de veritat el futur tindrà futur.

La complexitat del Sumak Kawsay travessa tot el llibre i Alberto Acosta l'analitza en les seves dimensions principals: com a alternativa al desenvolupament, com una nova dimensió de drets (els drets de la natura), com llavor que només pot germinar en un nou tipus d'Estat, l'Estat plurinacional, el qual es construeix amb la participació de la ciutadania, els pobles i les nacionalitats mitjançant diferents formes de democràcia, el que anomeno demodiversitat, com matriu d'una nova economia solidària i plural de vocació postextractivista i postcapitalista. Acosta mostra que el Sumak Kawsay, sent una novetat constitucional, no és una entitat exòtica o sense precedents, al contrari, és part d'una problemàtica molt més àmplia, d'una conversa de la humanitat en què estan participant intel·lectuals i moviments socials del Nord global i del Sud global, l'Occident i l'Orient». ■

El Bon Viure és una proposta que va més enllà del context americà i que ens proposa reflexions i alternatives sobre el desenvolupament capitalista a partir d'una cosmovisió pre-capitalista

On trobar-nos:

DOMICILI SOCIAL: Pl. Ramon Berenguer el Gran 1, 3r 1a · 08002 Barcelona
T. 93 268 33 66 · F. 93 268 49 13 · www.entrepobles.org · info@entrepueblos.org

ANDALUSIA
- ep.andalucia@entrepueblos.org
- http://entrepueblosandalucia.wordpress.com
- Colectivo Diamantino García
  C/ Pozo 12 · 41657 Los Corrales

ASTÚRIES
- ep.asturies@entrepueblos.org

CASTELLA-LA MANXA
- ep.castillalamancha@entrepueblos.org

CASTELLA I LLEÓ
- ep.zamora@entrepueblos.org
- ep.burgos@entrepueblos.org
- ep.valladolid@entrepueblos.org
- http://entrepueblosburgos.wordpress.com
- http://entrepuebloszamora.wordpress.com
- http://entrepueblosvalladolid.wordpress.com

CATALUNYA
- penedes@entrepobles.org
- http://entrepueblosbages.wordpress.com
- http://entrepoblespenedes.wordpress.com
- C/ August 21, entl. 1a · 43003 Tarragona
- C/ Raiers 13
  25500 La Pobla de Segur (Lleida)
- Pl. Ramon Berenguer el Gran 1, 3r 1a
  08002 Barcelona

COMUNITAT DE MADRID
- ep.madrid@entrepueblos.org
- C/ Campomanes 13, 2º izq. · 28013 Madrid

EUSKAL HERRIA
- herriarte@gmail.com

ILLES BALEARS
- C/ Carme, 6 · 07701 Maó (Menorca)
- entrepoblesmallorca@yahoo.es

LA RIOJA
- Apdo. 1.327 · 26080 Logroño

PAÍS VALENCIÀ
- alacant@entrepobles.org
- www.entrepoblesalacant.wordpress.com
- entrepobles.valencia@gmail.com
- C/ Sant Isidre 9 · 03803 Alcoi
- C/ Eslava 123 · 03204 Elx
- C/ Venezuela 1 · 03610 Petrer
- Paratge Sant Josep. C. Pipa 7
  12600 Vall d'Uixó (Castelló)

REGIÓ DE MURCIA
- Centro Social La Paz
  C/ Antonio Abellan s/n · 30006 Múrcia

Aportacions econòmiques
Banc Popular (0075) Oficina (0128) Núm. c.c. (83-0600501829) • Via Laietana 33 · 08003 Barcelona

EntrePobleS - BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sol·licitud d'ingrés com a soci/sòcia

Nom i cognoms .....
..... NIF* .....
Data de naixement .....
Adreça .....
.....
C.P. ..... Població .....
Telèfon ..... Professió .....
Correu electrònic .....

Quota anual ___ 75 € ___ 125 € o _____ €
Si tens dificultats econòmiques posa't en contacte per flexibilitzar la teva aportació.
EntrePobleS recomana fixar-la en el 0,7% del salari.

Ordre de pagament per a l'entitat bancària

Banc / Caixa .....

CODI COMPTE CORRENT (C.C.C.)																						
ENTITAT				SUCURSAL				D.C.		NÚM. DE COMPTE												

Sol·licito que fins nou avís, carreguin al meu compte o llibreta els rebuts que periòdicamente els presentarà a nom meu EntrePobleS

Nom i cognoms .....
Adreça .....
C.P. ..... Població .....

Firma

*NIF imprescindible per a desgravament en l'IRPF.

Avís legal: De conformitat amb el que estableix la llei orgànica 15/1999, de 13 de Desembre, de protecció de dades de caràcter personal, i la Llei 34/2002, d'11 de juliol, de serveis de la societat de la informació i de comerç electrònic, l'Associació Entrepobles/Entrepobles/Entrepobos/Herriarte garanteix la confidencialitat i seguretat en el tractament de les dades de caràcter personal, necessaris per poder formalitzar la inscripció com a soci/a. Es pot exercir el dret d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició mitjançant un correu electrònic a la bústia info@entrepueblos.org o per mitjà d'un escrit a: Associació Entrepobles – Plaza Ramón Berenguer El Gran 1, 3r 1a. 08002 Barcelona.